

Fecr Yayınları: 642

Azmu'l-Umür
KARARLILIK GEREKTİREN İŞLER

Dr. Mehmet Zeki DOĞAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Dr. Nurettin ÇİFTÇİ

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Şubat 2023

ISBN: 978-625-8304-90-9

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

Azmu'l-Umûr
KARARLILIK
GEREKTİREN
İŞLER

Dr. Mehmet Zeki DOĞAN

Ankara 2023

Dr. Mehmet Zeki DOĞAN

1975 yılında Mardin'in Dargeçit ilçesine bağlı Hacı Hamza köyünde dünyaya geldi. İlkokulu Savur'da, ortaokulu Diyarbakır'da, lise öğrenimini ise Batman İmam Hatip Lisesi'nde tamamladı. 1990-2000 yılları arasında Doğu ve Güney Doğu Medreselerinde nahiv, sarf, mantık, meâni, akâid, fıkıh, tefsir ve hadis eğitimini aldı. 1997 yılında Van'da İmam Hatip olarak göreve başladı. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ve Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü'nden mezun olduktan sonra 2014 yılında Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde *İrâbu'l-Kur'an ve Me'âni'l-Kur'an Açısından Kalem Sûresi ve Tefsiri* adlı teziyle Yüksek Lisans eğitimini tamamladı. Daha sonra 2016-2020 yılları arasında Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde *Bilimsel Tefsir Açısından Kur'an'ın İcâzı* adlı doktora çalışmasını tamamladı. 2022 yılında Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalı'na Dr. Öğr. Üyesi olarak atandı. Yazarın *Kur'an'ın Bilimsel İcâzı* (Hiper Yayınları, 2021) adlı yayınlanmış eseri dışında ulusal ve uluslararası değişik dergilerde yayınlanan birçok madde, tebliğ ve makalesi bulunmaktadır.

*Bu çalışmamı hayatın birçok yükünü üzerine alarak
işimi kolaylaştırmak için gayret gösteren
fedakâr eşime ve sevgili çocuklarıma ithaf ediyorum.*

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	9
1. TAKVA	21
1.1. Takva Kelimesinin Kavramsal Çerçevesi	17
1.2. Takvanın Önemi	31
1.3. Muttakilerin Özellikleri	36
1.4. Takvanın Kazandırdıkları	40
2. NAMAZ	47
2.1. Namaz Kelimesinin Kavramsal Çerçevesi	48
2.2. Namazın Önemi	51
2.3. Namazın Kazandırdıkları	62
2.4. Namazı Terk Etmenin Hükmü	72
3. EMİR Bİ'L-MA'RÛF NEHİY 'ANİ'L-MÜNKER	81
3.1. Emir bi'l-Ma'rûf Nehiy 'ani'l-Münker İlkesinin Kavramsal Çerçevesi	83
3.2. Emir bi'l-Ma'rûf nehiy 'ani'l-Münker İlkesinin Önemi	88
3.3. Emir bi'l-Ma'rûf Nehiy 'ani'l-Münker Görevinden Sorumlu Olanlar	112
3.4. Emir bi'l-Ma'rûf Nehiy 'ani'l-Münkerin Yöntemi	117
4. SABIR	127
4.1. Sabır Kelimesinin Kavramsal Çerçevesi	128
4.2. Sabrın Önemi	134
4.3. Sabredilmesi Gereken Durumlar	144
4.4. Sabrın Mükâfatı	152

5. AFFETME -----	165
5.1. Af Kelimesinin Kavramsal Çerçevesi -----	166
5.2. Kur’ân-ı Kerîm’de Af Örnekleri -----	170
5.3. Hz. Muhammed’in (s.a.s.) Hayatından Af Örnekleri -	180
SONUÇ -----	203
KAYNAKLAR -----	207

ÖN SÖZ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla

Bizleri yaratan ve en üstün kılan Yüce Rabbimize hamd; Kur'ân-ı Kerîm'i bizlere en güzel şekilde tebliğ ve tebyin eden sevgili peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.s.)'e salât; onun âline, ashâbına, ümmetine ve siz değerli okuyucularına selâm olsun.

Yüce Allah, insanı akıl, fikir ve iradeyle donatarak ona sayısız ikrâmında bulunmaktadır. Bu ikrâmın başında İslâm dininin hükümlerini mükemmel bir şekilde açıklayan, doğruyu yanlıştan ayıran, emirlerine uyanları iki cihan saadetine erdiren, ahlaklı bir nesil yetiştirmeyi hedefleyen, müminlere rahmet ve rehber olan Kur'ân-ı Kerîm gelmektedir. Yüce Allah'ın kelâmı olan Kur'ân'a karşı müminlerin birçok görevi bulunmaktadır. Bu görevlerin başında onu doğru anlamak gelmektedir. Kur'ân-ı Kerîm'i tam anlayabilmek için onda yer alan temel kavramları doğru tanımak gerekmektedir. Zira isabetli bir düşüncenin alt yapısı ancak doğru ifade edilen ve iyi anlaşılabilir kavramlarla mümkün olabilmektedir. Kavramlar doğru anlaşılmadığında beraberinde çeşitli yanlış yaklaşımlar ortaya çıkmakta ve bunun neticesinde de Kur'ân-ı Kerîm'in hayat veren evrensel mesajlarından istenilen düzeyde istifade edilmemektedir.

Üstün değerler manzumesi olan Kur'ân-ı Kerîm'de önemli pek çok temel kavram bulunmaktadır. Bu önemli kavramlardan biri, kararlılık gerektiren işler anlamına gelen

“azmu'l-umûr” terkibi temayüz etmektedir. Bu terkiplerle, insanların izzet ve şerefini muhafaza eden; toplumu kemale erdiren ve ıslah eden; toplumda iyilik, hak ve adalet ruhu yerleştiren; toplumda bulunan zulüm, haksızlık, sapıklık, eğrilik, fesat ve kural dışılığı düzelterek hayatın her safhasını kucaklayan; birlik ve beraberlik içinde insanların yaşamalarını kolaylaştıran; ideal bir müminin yetişmesinde önemli işlevlere sahip olan takva, namaz, affetme, sabır ve emir bi'l-ma'rûf nehiy 'ani'l-münker ilkelerinin İslâm'daki önemi Kur'ân-ı Kerîm'de vurgulanmaktadır.

İşte elinizdeki çalışma da, bu düşüncenin bir ürünü olarak zuhur etmiş ve “azmu'l-umûr” olarak ifade edilen kararlılık gerektiren işler ele alınmıştır. Çağımızda biz insanların en çok muhtaç olduğu söz konusu işlerin dindeki yeri, konumu ve işlevini anlamaya çalıştığımız bu çalışma, giriş dışında beş ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, takvanın kavramsal çerçevesi, dindeki önemi, muttakilerin özellikleri ve takvanın sahibine kazandırdıkları üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde, namazın kavramsal çerçevesi, dindeki önemi, hikmetleri, kazandırdıkları, namazı terk etmenin bahaneleri ve hükmü ele alınmıştır. Üçüncü bölümde, emir bi'l-ma'rûf nehiy 'ani'l-münker prensibinin kavramsal çerçevesi, dindeki önemi, usûlü ve kapsamına temas edilmiştir. Dördüncü bölümde de sabrın kavramsal çerçevesi, dindeki önemi, sabredilmesi gereken durumlar ve sabredenlerin mükâfâtına yer verilmiştir. Beşinci bölümde ise affın kavramsal çerçevesi, Kur'ân-ı Kerîm'de ve Hz. Peygamber'in (s.a.s.) hayatında af örneklerine dikkat çekilmiştir. Çalışmada, her kesimden insanın rahatlıkla okuyup anlayabileceği bir üslupla yazılmasına önem verilmiştir.

Çalışmam boyunca bana katlanmakla kalmayıp teşvik eden ve ihmallerime sabreden eşime ve çocuklarıma; yanı başımda dualarıyla bana manevî destekte buluna muhterem aneme; çalışmamı okuyarak yaptıkları önerileriyle katkıda bulunan Dr. Öğr. Üyesi Nurettin ÇİFTÇİ Bey'e teşekkür ederim. Son olarak böyle bir çalışmayı tamamlamayı lütfeden, maddî ve manevî gerekli bütün imkânları bana bahşeden Yüce Rabbime sonsuz hamd ve senâlarımı sunuyorum.

Gayret bizden, başarı ve inayet Yüce Allah'tandır.

Mehmet Zeki DOĞAN
Van-2023